

Van puinhoop tot bloemenzee

In Vlaardingen is zo'n veertig jaar geleden het Holypark aangelegd. Een deel van het park, waar veel puin lag, is ingericht als natuurpark. De toekomst van Natuurpark-Holy is onzeker door bezuinigingen.

Op een zonnige lentemorgen wandel ik door Natuurpark-Holy met Ben van As en enkele andere natuurliefhebbers. Ben is jarenlang beheerder van het natuurpark geweest. Hij heeft keihard gewerkt om de puinhoop om te toveren tot een bloemenzee. In het park groeien hoge loofbomen met daaronder een tapijt van bodem bedekkende kruiden. In de zomer is de bodem te donker voor woekeraars, zoals grote brandnetel. Maar in het voorjaar, als er nog geen blad aan de bomen zit, is er voldoende licht voor vroege bloeiers zoals: speenkruid en muskuskruid, sneeuwklokje en voorjaarshyacint.

Opvallend talrijk zijn de vingerhelmbloemen met hun paarse bloemtrossen. Ben laat de verschillen zien tussen vingerhelmbloem en holwortel. Op afbeeldingen lijken deze stinzenplanten op elkaar, maar als je ze naast elkaar ziet oogt holwortel een stuk forser. Het blad van holwortel doet denken aan akelei, terwijl dat van vingerhelmbloem meer lijkt op dat van gele helmbloem. Een goed onderscheidend kenmerk zijn de diep ingesneden schutblaadjes tussen de bloemen van vingerhelmbloem, die zien er uit als kleine groene vingertjes.

Vervolgens bekijken we twee andere planten met paarse bloemen die veel op elkaar lijken: het donkersporig en het bleeksporig bosviooltje. Zoals de namen al doen ver-

moeden verschilt de kleur van de 'spoor' aan de achterkant van de bloem, maar dit kenmerk is niet altijd eenduidig omdat de bleke spoor blauw kan aanlopen. Het uiteinde van de spoor kan dan uitsluitend bieden: bij het bleeksporig bosviooltje zit daar een 'bilspleet', die ontbreekt bij de donkersporige verwant. Beide viooltjes komen niet of nauwelijks in het wild voor in Zuid-Holland.

PLANTAARDIGE PARASIETEN

Natuurpark-Holy herbergt een aantal plantaardige parasieten, waaronder klimopbremraap, paarse schubwortel en moeraskartelblad. Deze planten onttrekken hun voedingsstoffen deels of geheel aan andere planten. De onvrijwillige gastheer kan daarbij het loodje leggen, maar in het algemeen zijn het vooral de parasieten die het moeilijk hebben in Nederland.

De eerste parasiet die we tegenkomen is gelijk een heel opvallende: de paarse schubwortel. Op de kale grond zien we dikke kussens grote paarse bloemen, die rechtstreeks uit de aarde omhoog komen. Ik ga op mijn knieën om de zoete geur op te snuiven. Paarse schubwortel parasiteert op wilgen en populieren. Ze boren de houtvaten aan en halen daar hun water en voedingsstoffen uit. In het voorjaar zitten er veel koolhydraten in de sapstroom en daar maakt schubwor-

tel gebruik van. De plant maakt zelf geen groene bladeren, alleen maar bloemen.

Een andere parasiet die in het park groeit is de maretak. Ben heeft met ladder en hoogwerker zaden aangebracht op appelbomen en populieren en daaruit hebben zich meerdere planten ontwikkeld. Ongeveer vijf planten uit honderd zaden. In een populier zit een bol maretakken ter grootte van een flinke skippybal. De bol bestaat uit twee planten: een mannelijke en een vrouwelijke, herkenbaar aan de glanzende witte bessen. Maretak komt in Nederland voornamelijk voor in Zuid-Limburg en het is nog niet duidelijk waarom ze de rest van het land niet koloniseren.

DIRIGENT

Tijdens onze wandeling zien we eenbes en bosbingelkruid in de ondergroei verschijnen. Om het deze kalkminnende planten naar de zin te maken is mergel aangevoerd. Als je een grote diversiteit aan inheemse plantensoorten in een park wilt herbergen ontkom je er niet aan om verschillende biotopen te creëren. Natuurpark-Holy herbergt onder andere: een Zeeuwse dijk, een Limburgs bos, een vochtig rietlandje, een vlinderweide, een vochtig beekdal en een duinhelling. De hoogteverschillen die de onderliggende puinhoop oplevert geven een extra dimensie aan het park.

Op het puin is een afdeklaag aangebracht die overal een halve meter dik zou moeten zijn. Op veel plaatsen was dat niet het geval

Links - Talrijk zijn de vingerhelmbloemen met hun paarse bloemtrossen. Ook sleutelbloemen ontbreken niet.

Rechts - Natuurpark-Holy herbergt een aantal plant-aardige parasieten, waaronder paarse schubwortel.

en daarom heeft Ben gepleit voor de aanvoer van meer zand en grond, in totaal circa drieduizend kubieke meter. Een aanzienlijk deel daarvan heeft hij met kruiwagens en emmer op de plek van bestemming gedeponneerd. De duinhelling kreeg jaarlijks een portie zeezout, om het biotoop voor kruisdistels en keizerskaarsen geschikt te houden. Voor het vochtig rietland is het waterpeil weer heel belangrijk.

Sinds de aanleg zijn er in het natuurpark ongeveer 650 plantensoorten ingebracht, die zich kortere of langere tijd succesvol hebben gevestigd. Het aantal soorten dat er nu groeit ligt lager, want niet alle soorten die je aanplant kunnen zich handhaven. Kleine pimpernel en langbaardgras woekerden aanvankelijk in het park, totdat alle planten op zeker moment verslijmde en verdwenen. Voortdurend veranderen de omgevingsfactoren en de vegetatie, vaak op onvoorspelbare wijze. Om een grote diversiteit te behouden moet je voortdurend de ontwikkelingen in de gaten houden. Ben onthult dat je als beheerder van een heemtuin een soort dirigent bent, je moet oog hebben voor details en voor het geheel.

ONZEKERE TOEKOMST

Vrijwel alle planten in het natuurpark zijn bewust aangevoerd. De wilde voorjaars-hyacinten zijn opgekweekt uit zaad dat tijdens een vakantie in Engeland is geoogst. Thuis uitzaaien en enkele jaren geduld leveren nu een vallei vol hyacinten. De wilde

hemelsleutel komt uit Limburg. Gevonden tijdens een lange wandeling als afgeknakt takje van een gehavende pol, dat is voor deze soort genoeg om mee verder te kweken. Zo heeft iedere plant een eigen geschiedenis. Ben vertelt over planten als over goede vrienden. Ook de talloze insecten en vogels, die door de afwisselende vegetatie worden aangetrokken, hebben zijn warme belangstelling.

Maar het leven van een beheerder gaat niet over rozen: diefstal of vernieling van planten komt vaak voor in de heemtuin. Sommige perioden was Ben wel een dag per week bezig met het opruimen van rommel of het herstellen van schade. Als een plant was geroofd haalde hij de overgebleven planten van die soort uit de grond, verdeelde ze in zoveel mogelijk stekken en verspreidde ze over het park. Op die manier is er meer kans dat de plant behouden blijft. De ervaring leert dat talrijke planten minder vaak worden gestolen en kleinere pollen nodigen minder uit tot meenemen. Sleutelbloemen werden aanvankelijk ontzettend veel gestolen, maar nu staan er volop slanke en stengelloze sleutelbloemen in het park.

Een andere strategie om het stelen van planten tegen te gaan is om ze zelf uit te delen. Kruiwagens vol stekjes bracht Ben bij omwonenden. Als mensen de schoonheid inzien van wilde planten creëer je draagvlak om het natuurpark in deze vorm te behouden. Enkele jaren geleden is Ben met pensioen gegaan. Zijn aanpak is voortgezet, zij het

Eenbes is een kalkminnende plant. Met mergel is een kalkrijke biotoop gemaakt. Verder is ook het vroegbloeiende muskuskruid te vinden.

met minder aandacht voor details. De toekomst van het natuurpark is op dit moment onzeker, omdat er door bezuinigingen geen deskundige beheerder kan worden aangehouden. En goed beheer is onontbeerlijk om de grote variatie aan wilde planten in Natuurpark-Holy te behouden. Dat kost geld, maar het levert ook wat op: een oase in de bebouwde kom, die steeds meer dreigt te verstenen, en een uitstekend excursiedoel voor scholen en natuurliefhebbers!